

Zavest zamuja za papirjem

»Današnji položaj žensk je nemogoče primerjati z razmerami, ki so vladale v času, ko sem bila mlada,« je Iza Bernot, najstarejša članica Društva novinarjev, poudarila že na začetku našega pomenskovanja o spremembah, ki so se sprva skrivaj napovedovale, nakar so rasle, kakor da so semena, ki morajo na plano, in nazadnje so privrele na dan kot reka, ki je ni mogoče zaustaviti.

Iza Bernot jih je že zgodaj zasluhila, saj je rasla v napredni delavski družini.

»Demokracija in enakopravnost je bila v naši družini skoraj vsakdanja beseda in spočetka se mi je kar čudno zdelo, da je drugi skoraj niso poznali,« je rekla med drugim, ko nam je razlagala, kako je sanjala o tem, da bi bila uslužbenka na pošti ali na železniški direkciji in že to je bil za takratno mladenko visok cilj.

Načrte ji je prekrizala prva svetovna vojna. Potem se je vključila v socialdemokratsko gibanje v Ljubljani in zagano delala.

»Tu sem delala vse, kar je bilo treba; nazadnje pa sem zavihetela še pero in tako postala novinarka v glasilu stranke 'Naprej', dokler so nam politične razmere to dopuščale.«

– Kako so vas sprejeli kot žensko?
»Sama nisem imela težav, ker je bilo naprednjaštvo že družinska tradicija. Res pa je, da sem bila bela vrana med novinarji, kajti ženske so bile takrat le

v upravi, v politiki pa jih je bilo komaj čutiti.«

Seveda, tedaj je veljalo načelo, da ženska sodi v kuhinjo in k otrokom.

Po osemletnem delu v glasilu »Naprej« je zavlada diktatura, ki je hkrati s časopisom utišala tudi mnoge naprednjake. A le začasno.

Iza Bernot je ostala deset let brez dela in nazadnje se je zaposlila kot korespondentka. »To sem delala tudi med vojno in tako laže prikrivala svoje ilegalno delo v Osvobodilni fronti. Tedaj ni bilo več vprašanja, ali si ženska ali moški. Važno je bilo, kaj si bil po prepričanju in kaj si bil po srcu,« je pribila danes 82-letna ženska, ki bi še zdaj rada kaj aktivno delala, a ji tega zdravje ne dopušča več.

»Po vojni – joj, s kakšnim navdušenjem smo se ženske vrgle na delo za obnovo domovine – so mi zaupali uredjanje Naše zadrage. O enakopravnosti se ni več šušljalo kakor v mojih mladih letih, ampak je prišla kot nekaj samoumevnega, kot del našega socialističnega sistema. Rodila se je že med borbo, saj so se partizanke borile z ramo ob rami z mošči.«

– Kakšno je bilo praznovanje 8. marca?

»Bili so mitingi, govori, pesmi. Potem pa se je praznovanje sprevrglo v nekaj, kar včasih ni bilo vredno osmega marca. Z darili in cvetjem se ne da spremeniti miselnosti in ne doseči resnične enakopravnosti.«

– Kako si vi zamišljate ta praznik?

»V klasičnem smislu ga nič več ne potrebujemo, ker je naša ženska po ustavi in v vseh mogočih aktih in pravnih izenačena z moškim, saj lahko doseže, kar zmore in kar hoče. Osmi marec naj bi bil predvsem spomin na Klaro Zetkin in vse borke, ki so se borile za to, kar danes imamo.«

– Omenili ste resnično enakopravnost. Na kaj ste ciljali?

»Na zavest in samozavest. Ženske so včasih same krive, če so zapostavljene, ker se svojih pravic bodisi ne zavedajo ali pa si ne upajo dvigniti glasu. Vendar je vse več takšnih, ki se uveljavljajo na vseh področjih in tega sem vesela. Rada bi še nekaj poudarila,« se je malo zamislila in nato spregovorila o družini, o odnosih v njej, ki tudi ni več tisto, kar je bila.

»Enakopravnost med štirimi domačimi stenami, menim, da ni dosegla ravni zunanje enakopravnosti. Moški se še vedno težko spravijo k štedilniku, k metli in podobnim opravilom. Premalo je delitve dela med moškimi in ženskami. To bo morala popraviti vzgoja mladih rodov,« je pribila in dodala, kako je svoja sinova vzgajala v tem duhu in prav tako tudi vnuke in pravnuke.

»A to so že malenkosti v primerjavi z razmerami, kakršne vladajo v svetu,« je rekla na koncu in se razgovorila o nerazvitem svetu in položaju tamkajšnjih žensk, pa o vojnah in tako naprej. To, kar smo dosegle me, v Jugoslaviji, bi Iza Bernot rada videla, da bi se razširilo na ves svet. Tudi pri tej starosti je naša gostja obrnjena v bodočnost.

A. P. ADAMIČ

ŽENSKA V MILIČNIŠKI UNIFORMI

Trd poklic, a ne vedno brez čustev

V zadnjem času vedno bolj izginja nekoč povsem samoumevna delitev na »ženske« in »moške« poklice. Tako bodo žene praznovale svoj dan tudi na takih delovnih mestih, ki so jim bila precej nedosegljiva. Eno teh je poklic miličnika. Ženske se vse bolj uveljavljajo tudi na tem področju, čeprav je to delo, ki med ljudmi še vedno velja za nekoliko nenavadno, če ga opravlja ženska.

Kaj menijo o tem, sem povprašala prav tiste, ki ga opravljajo. Poiskala sem jih na Upravi za notranje zadeve Ljubljana mesto. Prijetni sogovornici, miličnica Bernarda Srpak in nižja inšpektorica Lidija Dimič sta mi prijazno odgovorili na vsa vprašanja.

»Pred leti je bila ženska v miličniški uniformi za ljudi prava atrakcija. Na ulicah so se ozirali za miličnicami, najbrž tudi komentar ni izostal... Kako ste vi doživljali tisto začetno obdobje?« sem vprašala tovarišico Dimičevo.

»Res so nas občani sprva sprejeli z velikim nezaupanjem in veliko pripomb je padlo na žensko-miličnico. Danes tega ni več; ljudje so se nas že privadili in tudi videli, da je ženska lahko prav tako uspešna v tem poklicu, kot so naši kolegi. Enako dobro zna rešiti kak problem, pomagati v prometni nesreči, pisati zapisnike ali pa svetovati občanu, ki jo prosi za pomoč; sposobnosti ne gre meriti po spolu, mar ne?«

»Kako pa so vas sprejeli kolegi?«

»V kolektivu so nas sprejeli kot enakopravne člane. No, tudi oni so se morali najprej nekoliko privaditi na ženske v njihovih vrstah; danes ni nobenih nesporazumov in prav lepo sodelujemo.«

Prvič so se pojavile miličnice na ljubljanskih ulicah leta 1974, prva generacija miličnic pa je opravila šolanje leta 1975.

Število deklet, ki bi se želele vključiti mednje, pa vse bolj narašča. Kakšna je pot v ta poklic, je povedala Bernarda Srpak, miličnica, ki opravlja delo v sektorju za stalno dežurstvo UNZ Ljubljana – mesto.

»Šola za miličnice in miličnike je v Ljubljani, imamo pa še dislocirana

oddelka v Mariboru in Kopru. Sama sem obiskovala šolo v Ljubljani. Predmetnik oziroma program je za oba spola enak, torej brez razlik za ženske. Obsega splošne predmete in en tuj jezik, posebne, kot npr. kazensko pravo in podobno, praktični postopek, razne borbene veščine, ki jih zajema samoobramba...«

»Prav gotovo so za sprejem določeni nekateri pogoji, ki jih mora kandidatka za miličnico izpolnjevati...«

»Pogoji so enaki kot za moške; so pa splošni in nekateri posebni: Med splošne sodijo npr. zdravstveno stanje, da je državljan SFRJ, posebno da ima končano srednjo ali srednjo

Lidija Dimič

strokovno šolo, k posebnim pogojem pa sodi, da je kandidatka polnoletna in ne starejša od 27 let, da obvlada slovenski jezik, da je moralno-politično neoporečna, da ni bila v kazenskem postopku, pa še nekateri.«

»Kako pa poteka praktično delo?«

»Potrebna je enoletna praksa na postaji milice, potrebno je opraviti strokovne izpite; samo šolanje traja eno leto, pripravniška doba pa od enega do največ dveh let, odvisno od prejšnje izobrazbe. Pripravnico v delo uvajajo izkušeni kolegi, ki jo seznanjajo z najrazličnejšimi problemi in delovnimi nalogami milice: spozna delo z mladoletnimi osebami, vprašanja javnega reda in miru, javne morale, cestno-prometne predpise; večkrat dela pripravnik tudi v notranjih službah, kot dežurni na primer. Zaposli se lahko na postajah milice s splošnim delovnim področjem, kjer se srečuje z vsemi nalogami, ali pa na postajah milice s posebnim delovnim področjem: to so mejna, prometna in železniška milica.«

»Vaše delo je združeno z obilo neprijetnostmi, nevarnostmi, veliko odgovornostjo – včasih je tudi vaše življenje ogroženo. Kako se to sklada z žensko?«

»Veste, ženska je in ostaja ženska, čeprav nosi uniformo. Na splošno velja, da vedno mora prevladati razum nad čustvi, toda ko vidiš na kraju nesreče, kamor si prihitel: na pomoč, da umira otrok materi v naročju... smo ljudje kot vsi drugi... prizadene te taka stvar, saj nismo, kot stroji, brez čustev...«

Tovarišica Lidija Dimič je zaposlena na UNZ Ljubljana-mesto na delovnem mestu nižjega inšpektorja v inšpektoratu milice UNZ; dela v skupini za organizacijo in razvoj milice, kjer je poudarek na izobraževanju in vzgoji njihovega kadra. Tudi sama še študira ob delu, za kar ima določene ugodnosti. Za seboj ima že študij pedagogije na Pedagoški akademiji, sedaj pa nadaljuje drugo stopnjo na FSPN-sociološka smer.

Bernarda Srpak

»Studiranost sama po sebi nič ne pomeni, če želi nekdo zaposlitev pri nas. Vseeno je, ali je doktor ali le gimnazijski maturant: oba morata opraviti enako pot od začetka: pripravništvo, nato služba miličnika, šele nato je možno »napredovati« na višje delovno mesto! Seveda pa je za to potrebno pokazati osebno odgovoren odnos do dela, ki je specifično pri nas, pa delavnost, prizadevnost... Pokazati je treba res veliko, da te predlagajo za drugo, odgovornejše mesto!«

»In ob koncu: kaj bi svetovali mlademu dekletu, ki si želi postati miličnica?«

»Predvsem naj se ne odločajo za ta poklic zaradi nekih iluzij: ni dovolj samo veselje do nošenja uniforme; prav ta uniforma združuje vse velike telesne napore, tveganja, odgovornost in poštrevolnost, delo v globokem snegu in poleti izpostavljenost vročini... Seveda je naše delo tudi zanimivo; predvsem mislim na dinamičnost. Človek, ki v poklicu išče to komponento – med drugimi, seveda – jo bo v tem poklicu prav gotovo našel!«

D. VODOPIVEC